

Порівнюючи зазначені деривативи з позиції їх дієвості в управлінні валютним ризиком банківської установи, я дійшла висновку, що операції типу «своп» мають найбільший потенціал мінімізації валютного ризику у сучасних умовах. Вони являють собою комбінацію угод купівлі та продажу іноземної валюти з різними датами валютування, що поєднує в собі операції «спот» і «форвард». При цьому обсяги вимог і зобов'язань у певній валюті є рівними, отже не утворюється відкрита валютна позиція.

Отже, основою успішної діяльності фінансової установи, в тому числі й банківської, є індивідуальний комплексний підхід до вирішення проблемного питання засобами підбору адаптивної комбінації методів керування валютними ризиками. Реалізація запропонованих заходів дозволить банкам знизити ступінь ризиковості операцій які підлягають зустрічі з валютним ризиками, оскільки уникнути його повністю не можливо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ботвіна Н. О. Проведення валютних операцій комерційними банками та методика їх оцінювання / Н. О. Ботвіна // *Бізнес-навігатор*. – № 2 (17). – Херсон, – 2009. С. 82–88.

2. Коломієць Т. Причини та методи подолання нестабільності курсової політики у банківській сфері / Т. Коломієць, Н. Чемна, М. Подолець // *Облік, фінанси, кредит*. – 2010. – № 1. – С. 56–63.

3. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку – К.: КНЕУ, 2004. – 468 с., с. 306–308.

4. Ткачук Н. М. Методи управління валютними ризиками банку / Н. М. Ткачук, Ю. І. Стремецька // *Наука й економіка*. – 2010. – № 2(18). – С. 106–111.

5. Управління ризиками банків: монографія у 2 томах. Т. 2: Управління ринковими ризиками та ризиками системних характеристик / [А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко та ін.] / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої. – Суми: ДВНЗ «УАБСНБУ», 2012. – 299 с.

6. Ющенко В., Міщенко В. Управління валютними ризиками. – Київ – Знання. – 2003. – С. 17–30.

ІГОР ЛІЩИНСЬКИЙ

РЕГІОНАЛЬНА СТРУКТУРА БІДНОСТІ КРАЇН АФРИКИ

За економічними показниками країни Африки значною мірою відрізняються між собою. Так, згідно класифікації Секретаріату ООН (Звіт: «World Economic Situation and Prospects 2012») усі країни Африки відносять до країн, що розвиваються (*developing economies*). [1]

Дана класифікація переважно ґрунтується на оцінці Індексу розвитку людського потенціалу (ІРЛП, англ. *Human Development Index*, HDI) – індекс для порівняльної оцінки бідності, грамотності, освіти, середньої тривалості життя й

інших показників країни; публікується ПРООН. Він показує якість життя населення, яке є об'єктивно-суб'єктивним поняттям, у якому враховується багато факторів – економічних, соціальних, політичних, ідеологічних, екологічних та ін. Хоча індекс людського розвитку не враховує такі важливі показники якості життя, як забезпеченість житлом, побутовим і медичним обслуговуванням, установами культури й освіти, наявність політичних свобод, дотримання прав людини та ін., проте він загалом дає уявлення про загальну кількісну оцінку якості життя населення. Градація країн Африки за даним індексом станом на 2012 р. [2] показує, що жодна африканська держава не демонструє дуже високого значення людського розвитку. Високий рівень індексу притаманний для Сейшельських островів, Лівії (очевидно скоротиться після минулорічних воєнних подій), Маврікію, Тунісу. На дні світового рейтингу перебувають африканські країни Мадагаскар, Бурунді, Нігер, ДР Конго. Протягом останніх п'яти років найвище зростання позиції в рейтингу країн спостерігалось для Танзанії (піднялась на 7 позицій) та Гани (на 5 позицій).

Країни із найнижчим рівнем ІРЛП виділяються ООН в окрему групу – найменш розвинуті країни (*Least Developed Countries*), куди станом на 2012 рік відносять 33 країни Африки (загалом в цю групу включено 48 країн). [3]

МВФ та Світовий банк, як і ООН, також виділяють в окрему групу найбільш знедолені країни із високим рівнем заборгованості (*heavily indebted poor countries* (HIPC)), чисельність яких у 2012 році становила 39 – із яких 33 африканські.

Світовий банк розглядає 4 групи країн, беручи до уваги рівень валового національного доходу на душу населення: країни з низьким рівнем доходів (\$1025 або менше) – 36 країн (26 із них африканські); країни з рівнем доходів нижче середнього (\$1026 – \$4035) – 54 (16 із них африканські); країни з рівнем доходів вище за середній (\$3976 – \$12 275) – 54 (10 із них африканські); країни з високим рівнем доходів (\$12 476 і вище) – 70 (тільки 1 із них африканська – Екваторіальна Гвінея). [4]

На рисунку 1 ілюстровано градацію країн південніших Сахари відносно бідності за доходами. Традиційно, в світовій практиці її індикатором вважається дохід на одного зайнятого, який не перевищує 1,25 дол. США. Як бачимо, серед тих країн, для яких доступна зазначена інформація, найвища частка бідних осіб (понад 80%) проживає в ДР Конго, Ліберії, Бурунді та Мадагаскарі.

Проте врахування виключно показників доходів не може продемонструвати цілісної картини бідності. Саме з цією метою в 2010 році Оксфордською ініціативою з подолання бідності і людського розвитку та Програмою розвитку ООН був розроблений Індекс багатовимірної бідності (ІББ, англ. *The Multidimensional Poverty Index*, MPI). Даний індекс прийшов на заміну індексу бідності населення, який використовувався до 2009 р. і слугує доповненням до індексу людського розвитку, розглянутого раніше. Він враховує різні фактори, щоб визначити межі бідності, не беручи до уваги показників доходів. Складові ІББ наведені в таблиці 1.

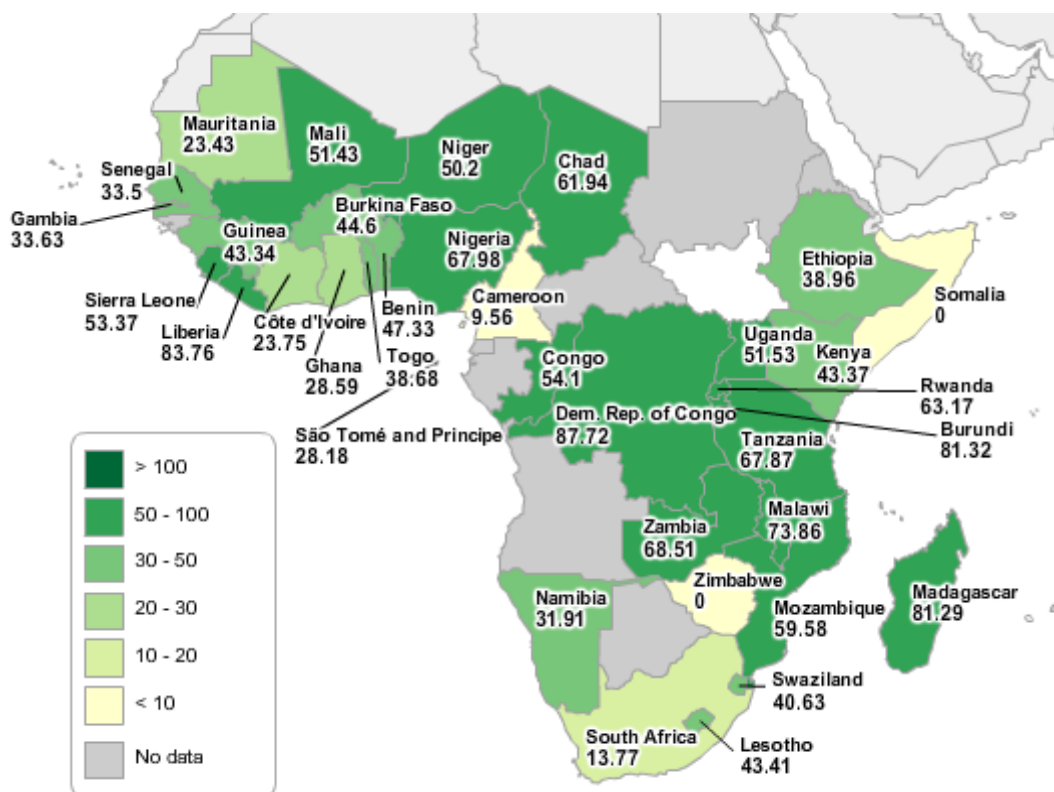

Рис. 1. Частка населення із доходом менше \$1,5 на день, % [5]

Таблиця 1

Індикатори індексу багатовимірної бідності

Сфера	Індикатор	Методика вимірювання
Освіта	Тривалість навчання	% сімей, в яких жоден член не пройшов 5 річного навчання
	Відвідування школи дітьми	% дітей шкільного віку, які не відвідують школу до 8 класу
Здоров'я	Дитяча смертність	% сімей, у яких померла дитина
	Харчування	% населення, яке недоїдає
Стандарти життя	Електрика	% домогосподарств без забезпечення електричним струмом
	Санітарія	% домогосподарств без покращених санвузлів (або які використовують санвузли спільно з іншими домогосподарствами)
	Питна вода	% домогосподарств позбавлених доступу до безпечної питної води (або якщо вона знаходиться на відстані понад 30 хвилин ходьби)
	Підлога	% домогосподарств, які проживають в будівлях із підлогою без дерев'яного (кам'яного) покриття
	Паливо для приготування їжі	% домогосподарств, які готують їжу, використовуючи паливо із гною, дров або деревного вугілля
	Активи у володінні	% домогосподарств, які не володіють принаймні одним радіоприймачем, телевізором, телефоном, велосипедом, мотоциклом або холодильником і не є власниками автомобіля чи вантажівки

Примітка: склав автор за даними [6]

На рис. 2 наведені значення ІББ для країн Африки південніших Сахари. Найгірші значення притаманні для Нігеру, Ефіопії та Малі. Найкраща ситуація спостерігається в ПАР, Свазіленді та Гані.

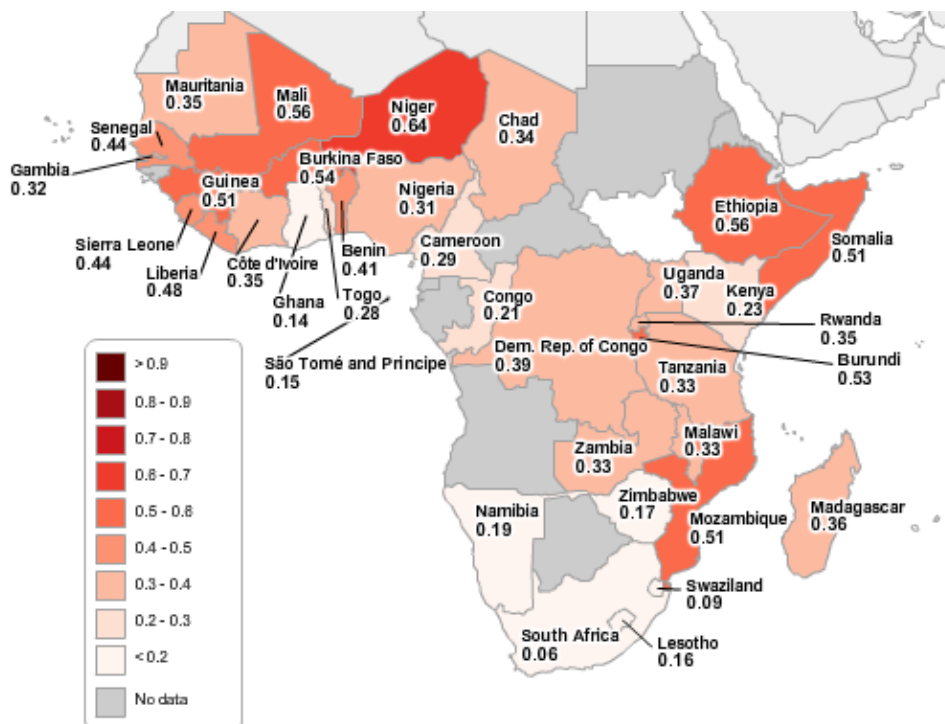

Рис. 2. Значення індексу багатомірної бідності для країн Африки [5]

Проведений аналіз показує, перед країнами Африки на сучасному етапі їхнього розвитку виникли різні проблеми соціального характеру. Такі проблеми, як бідність населення, хронічне недоїдання, низький рівень розвитку освіти, охорони здоров'я, високе безробіття, низький рівень соціального захисту, соціальна нерівність, зростання злочинності, є взаємопов'язаними і взаємодоповнюваними. У країнах регіону вони передусім виникли через високі темпи зростання населення (демографічний вибух), низькі темпи розвитку економіки, політичну нестабільність, етнічні конфлікти, а також через історичні передумови. Соціальні проблеми розвитку потребують свого вирішення, оскільки вони суттєво впливають на рівень розвитку суспільства й зумовлюють виникнення соціальної напруженості і конфліктних ситуацій соціально-економічного й політичного характеру. Країни регіону змушені виробити основні принципи проведення соціальної політики, спрямовані на захист рівня життя населення, надання допомоги найбільш знедоленим верствам населення, забезпечення політики соціального страхування, установлення мінімальної заробітної плати, розвиток освіти, охорони здоров'я, захист оточуючого середовища за рахунок держави тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. *World Economic Situation and Prospects. Statistical annex.* [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.un.org/en/development/desa/policy/wesp/wesp_current/2012country_class.pdf.

2. *Human Development Report 2013. The Rise of the South: Human Progress in a Diverse World* [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://hdr.undp.org/en/media/HDR2013_EN_Summary.pdf.

3. *The least developed countries report 2012. United nations Conference on trade and development* [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/ldc2012_en.pdf.

4. *Country and Lending Groups. Data of the World bank* [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://data.worldbank.org/about/country-classifications/country-and-lending-groups>].

5. *Oxford Poverty & Human Development Initiative statististic* [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ophi.org.uk/wp-content/uploads/MPI2013/web/StatPlanet.html>].

6. *Sabina Alkire, Adriana Conconi and José Manuel Roche. Multidimensional Poverty Index 2013. S. Alkire, A. Conconi and J. Roche.* [<http://www.ophi.org.uk/wp-content/uploads/MPI-2013-Brief-Methodological-Note-and-Results1.pdf?cda6c1>].

ТАРАС МАРКІВ

Науковий керівник:

д.е.н., професор Козюк В. В.

ЗАГРОЗИ ПОЯВИ ВУГЛЕЦЕВОЇ БУЛЬБАШКИ В ПОСТКІОТСЬКИЙ ПЕРІОД

Глобальні екологічні проблеми, які створюють загрози для економічних систем, спонукають світові інститути до інтеграції зусиль в вирішенні завдань міждисциплінарного характеру. Нещодавня Конференція ООН зі сталого розвитку “Ріо +20” окреслила проблеми майбутнього, виділивши чільне місце проблемам зеленої економіки та інституційних рамок сталого розвитку, де в ході дискусій було окреслено поточний стан справ однієї з найразючіших міжнародних тем – теми глобального потепління.

На сьогодні Кіотський протокол не виправдав покладені на нього надії щодо вирішення глобальних антропоцентричних проблем. Механізм кількісного підходу до емісійних обмежень виявився неідеальним, чим залишив світ з строкатою мозаїкою спорадичного регіонального волонтаризму урядів країн, суть якого зводиться до добровільних асиметричних кількісних обмежень шкідливих парникових викидів. На стадії імплементації Кіотських домовленостей врегулювання глобальних кліматичних змін, країни показали свою інертність і нерішучість в питанні корекції майбутніх обсягів емісії вуглекислого газу. Кіотський протокол виявився неефективний як з огляду на великі трансакційні витрати з приводу пошуку партнерів для торгівлі квотами, проведення переговорів і оформлення угод, так і з огляду на можливості процвітання клептократії (особливо в висококорумпованих країнах), оскільки запропонована дозвільна система малоімовірно реалізуватиметься за допомогою ринкових сил [1].